

CAMINS I VIES vs. MALALTIES I FRACTURES

La metàfora conceptual
en el llenguatge dels polítics
sobre el procés independentista a Catalunya

Merixell Andreu i Segura

Treball Final del Grau
de Llengua i Literatura Catalanes
Universitat Oberta de Catalunya
Sabadell, desembre de 2019

Director: Roger Pérez i Brufau

Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada
CC BY-NC-ND

RESUM / ABSTRACT

La metàfora conceptual és un dels objectes d'estudi de la Lingüística Cognitiva que més interès ha generat en les darreres dècades. George Lakoff i Mark Johnson van obrir el camí a una nova perspectiva sobre l'ús de la metàfora conceptual que trencava amb el seu vincle exclusiu amb el llenguatge poètic i retòric i passava a entendre la metàfora com un fenomen natural i quotidià. El següent treball tracta de la metàfora conceptual en el discurs polític, concretament en el llenguatge emprat per forces polítiques d'ideologies diverses quan es refereixen a l'anomenat *procés* a Catalunya. Veurem, d'una banda, si les diferents propostes ideològiques mantenen conceptualitzacions metafòriques estables i regulars sobre el *procés* i, d'altra banda, analitzarem quin lloc ocupen les emocions en la tria metafòrica i com podem relacionar-les amb les diferents ideologies que sostenen el discurs polític.

PARAULES CLAU

Metàfora conceptual, lingüística cognitiva, ideologies, *procés*, emocions.

Conceptual metaphor is one of the objects of study of Cognitive Linguistics that has generated the most interest in recent decades. George Lakoff and Mark Johnson paved the way for a new perspective on the use of conceptual metaphor, which broke from its exclusive link to poetic and rhetorical language and understood metaphor as a natural, everyday phenomenon. The following work deals with the conceptual metaphor in political discourse, specifically in the language used by political forces of diverse ideologies when referring to the so-called *process* in Catalonia. On the one hand we will see if the different ideological proposals maintain stable and regular metaphorical conceptualizations about the *process*, and on the other hand we will analyse the place that emotions occupy in metaphorical choice, and how we can relate them to the different ideologies that they hold political discourse.

KEYWORDS

Conceptual metaphor, cognitive linguistics, ideologies, *process*, emotions.

ÍNDIX

1. Introducció.....	4
2. Marc teòric: Lingüística Cognitiva, metàfora conceptual i esquemes d'imatge.....	5
3. La metàfora en la qüestió catalana i en l'anomenat <i>procés</i> a Catalunya	10
3.1. Metodologia.....	12
4. Metàfores conceptuais sobre el <i>procés</i> i la qüestió catalana.....	13
4.1. Formacions polítiques que es manifesten a favor del <i>procés</i>	14
4.1.1. Esquerra Republicana de Catalunya (ERC).....	15
4.1.2. Junts per Catalunya (JxCat).....	19
4.1.3. Front Republicà.....	23
4.2. Formacions polítiques que es manifesten en contra del <i>procés</i>	24
4.2.1. Partido Popular (PP).....	24
4.2.2. Ciudadanos (C's).....	27
4.3. Formacions polítiques no polaritzades.....	29
4.3.1. Partit socialista (PSOE-PSC).....	29
4.3.2. Unidas Podemos - En comú Podem (UP- ECP).....	31
5. Anàlisi de les metàfores conceptuais.....	31
5.1. Distinció tipològica entre metàfores primàries i metàfores complexes.....	32
5.2. Dues metàfores recurrents i compartides: EL PROCÉS ÉS UNA GUERRA i EL PROCÉS ÉS UN CAMÍ	35
5.3. Intencionalitat en la tria i en l'ús de la metàfora.....	36
5.3.1. Una interpretació ideològica a partir de l'ús de la metàfora sobre l'anomenat <i>procés</i> a Catalunya	37
5.3.2. La creació d'emocions com a conseqüència de la conceptualització metafòrica.....	39
6. Conclusions.....	40
7. Bibliografia.....	43

1. Introducció

Si volguéssim endinsar-nos en l'apassionant món del coneixement filosòfic, no podríem passar per alt la lectura del text de Plató «La metàfora de la línia», considerat el preàmbul de la coneguda al·legoria del «Mite de la caverna», i que apareix al final del llibre VI de *La República*, escrit a l'antiga Grècia a la dècada del 380 aC. A grans trets, podem dir que en aquest text, Plató ens presenta una gradació de la realitat que ens duu a considerar diferents graus de representació de les idees. Segurament, un cop finalitzada la lectura, la sospita que la realitat és interpretable i que el seu coneixement és complex s'instal·larà en el nostre pensament i ens acompanyarà la resta de la nostra vida. Aquest estudi metòdic i crític de la realitat, al qual serveix la filosofia, topa sistemàticament amb l'eterna dificultat de traslladar al llenguatge els conceptes abstractes de tot allò que és intangible.

Tant és així que, segles després, filòsofs contemporanis continuen donant voltes a aquesta idea primigènia. En aquesta línia trobem el filòsof americà Nelson Goodman que, en la seva obra *Ways of Worldmaking* (1978), desenvolupa una teoria relativista sobre la «construcció de mons» en la qual defensa que el món perceptiu és una visió distorsionada dels fets físics i proposa una multiplicitat de versions. Amb distorsió o sense, si la cognició és corpòria, el pensament abstracte necessitarà algun mecanisme que li permeti activar els seus processos cognitius. La metàfora conceptual ens proporciona l'estructura necessària per comprendre com, a partir de la nostra interacció física amb l'entorn, podem estructurar camps semàntics abstractes.

Com ja hem vist, l'interès per saber com funciona la ment humana i la preocupació per descobrir com els humans adquirim coneixement no són nous. Tanmateix, és a partir de la segona meitat del segle XX que l'estudi sobre la cognició s'especialitza i sorgeixen nous enfocaments que conformen una visió multidisciplinar i integral del fenomen de la cognició. En aquesta àrea científica s'insereix la Lingüística Cognitiva (en endavant, LC).

El treball que presentem a continuació tracta sobre la metàfora conceptual, tema central de la primera obra conjunta de George Lakoff i Mark Johnson (1980), i que vertebrava una de les teories fonamentals de la LC. Centrarem l'objectiu en l'àmbit del discurs polític, en un moment en què la política catalana és protagonista d'una situació extremadament complexa. El procés d'independència engegat a Catalunya ha polaritzat posicions i ha

generat un discurs sobre el *procés* i la qüestió catalana que ens ha obert la porta a la possibilitat d'assajar noves anàlisis lingüístiques. És possible que la situació política provocada pel *procés* hagi propiciat un ambient de provisionalitat que no hagi afavorit la proliferació d'estudis lingüístics sobre el tema. És per això, que en aquest treball hem volgut concentrar l'atenció en el llenguatge dels nostres polítics, per extreure'n expressions metafòriques que hagin pogut incorporar per referir-se a conceptes derivats del *procés*, de les quals n'analitzarem alguns aspectes per observar si existeixen regularitats destacables entre posicions concurrents. En una segona anàlisi, i atenent el fort component emocional que fixa les posicions envers el *procés*, intentarem precisar si existeix i, si escau, quin és l'espai que ocupen les emocions en el procés estructural de la metàfora conceptual.

2. Marc teòric: LC, metàfora conceptual i esquemes d'imatge

La LC és un projecte multidisciplinar que parteix del supòsit que el llenguatge no és una capacitat cognitiva separada de les demés, sinó que està relacionada amb els altres processos cognitius. El 1987 es considera l'any clau per aquesta disciplina. És l'any durant el qual van veure la llum dues obres clàssiques d'aquest model lingüístic, *Foundations of cognitive grammar: Theoretical Prerequisites*, el primer dels dos volums sobre gramàtica cognitiva de Langacker i *Women, fire, and dangerous things* de George Lakoff, tots dos autors considerats els pares de la LC, tot i que cal tenir en compte que l'enfocament cognitiu ja es detecta en treballs anteriors com són els dels lingüistes Thomas Givón o Anna Wierzbicka.

Tot i les obres citades, el llibre de Lakoff i Johnson (1980), *Metaphors we live by*, text en el qual es basarà gran part d'aquest treball, és l'obra de referència que se sol citar per donar el tret de sortida al nou paradigma cognitiu. Posteriorment, els mateixos autors van treure un altre llibre, L&J (1999), *Philosophy in the flesh* on modificaven alguns aspectes dels seus primers postulats. També en aquest línia, Johnson (1987) va publicar *The body in the mind*, on explica detalladament la funció de la metàfora com a mecanisme de pensament.

A Lakoff i Johnson (1980), els autors parteixen d'una nova perspectiva. Defugint una visió determinista, sostenen que les metàfores impregnen el llenguatge quotidià teixint una xarxa complexa de relacions entre camps de coneixement que afecten les representacions internes i la visió que els parlants tenim del món. Vivim a través de metàfores perquè la

xarxa de correlacions que les formen estructuraren el nostre pensament. Lakoff i Johnson aprofundeixen en el convenciment que la metàfora no existeix només en la seva versió més creativa, lligada tradicionalment al camp de la retòrica i de l'anàlisi literària, sinó que forma part del llenguatge més prosaic i convencional d'ús quotidià.

Segons Lakoff i Johnson (1980:275), la metàfora és un fenomen natural i, en aquest sentit, és, també, una part natural del pensament humà. Molts dels nostres conceptes més bàsics es conceptualitzen metafòricament. Els autors afegeixen que tant l'ús de la metàfora com el seu significat depenen de la naturalesa dels nostres cossos, de les nostres interaccions amb l'entorn físic i de les nostres pràctiques socials i culturals. Per tant, i atenent aquesta afirmació, l'ús de la metàfora estaria vinculat a la comprensió subjectiva de la realitat que ens envolta perquè esdevindria el resultat d'una percepció sensorial de l'individu i, en definitiva, una transcripció d'una realitat objectiva.

Ens ocupem, ara, de la metàfora conceptual, sobre la qual versa aquest treball i que des de fa unes dècades ocupa un lloc destacat, tant en l'anàlisi del discurs sociològic com en l'anàlisi del discurs polític. Abans de continuar, és important distingir el que Lakoff i Johnson (1980) van anomenar *metàfora conceptual* del què és una *expressió lingüística metafòrica*. La metàfora conceptual és un esquema abstracte del pensament que pot manifestar-se de diverses maneres, mentre que l'expressió metafòrica lingüística és una de les formes en què es pot presentar una metàfora però no l'única, per tant, una expressió lingüística metafòrica s'entén com un cas individual d'una metàfora conceptual¹.

A grans trets, diem que la metàfora conceptual consisteix en utilitzar el coneixement d'un camp conceptual per estructurar-ne un altre. Per analitzar-ne l'estructura interna distingirem entre dos dominis. Un primer domini, anomenat *font*, que presta els conceptes, i un segon domini, anomenat *meta*, que incorpora en la seva estructura els conceptes rebuts del domini font. El domini font sol ser físic i concret mentre que el domini meta sol ser més abstracte. Vegem-ne un exemple:

1. Metàfora conceptual, LES IDEES SÓN ALIMENTS²

¹ Charles Forceville (1996) tracta l'estudi de la metàfora a partir d'imatges publicitàries.

² Exemple extret de Cuenca, M.J. i Hilferty (1999), J.

- a) Això, com es *menja*?
- b) No m'*empasso* el que m'estàs dient.
- c) Alguna cosa s'està *coent* a la Moncloa
- d) Em costa *digerir* tanta informació

Aquest exemple mostra la diferència entre una metàfora conceptual i les expressions lingüístiques metafòriques que la incorporen. En aquest cas, el domini font correspon al camp conceptual dels aliments i el domini meta correspon al camp conceptual de les idees. D'aquí es dedueix un altre concepte teòric fonamental per a la comprensió del funcionament metafòric; ens referim a les projeccions (en anglès, *mapping*). Aquestes projeccions es concreten en tot un seguit de correspondències que relacionen els dos dominis i que permeten establir l'estructura de la metàfora a partir de determinades inferències.

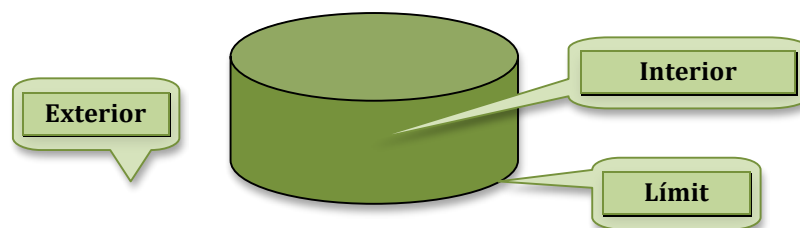
Segons Lakoff i Kövecses (1987), aquestes projeccions poden ser de dos tipus: les projeccions ontològiques, que vinculen elements dels dos dominis, i les projeccions epistèmiques que consisteixen en extreure coneixement del domini origen per estructurar el coneixement del domini destí. En l'exemple, **LES IDEES SÓN MENJAR**, relacionar el fet de concebre una idea amb cuinar un aliment seria un exemple de les primeres mentre que relacionar que els aliments sustenten el cos amb el fet que les idees sustenten la ment seria un exemple de les segones.

En un estudi d'aquestes magnituds, és del tot impossible fer un recull exhaustiu de les propietats que caracteritzen la metàfora conceptual, així com tampoc podem detallar totes les classificacions proposades sobre la base d'aspectes diversos. Atenent aquesta dificultat, ens centrarem en els aspectes imprescindibles i necessaris per a no perdre el fil argumental que sosté el nostre objecte d'estudi. El canvi més important que ha aportat la lingüística cognitiva en la reformulació del concepte de metàfora ha estat considerar-la un recurs cognitiu, i no només un recurs lingüístic: en aquest sentit Lakoff i Jonson (1980:38) diuen que, «la metàfora no es solamente una cuestión del lenguaje (...) por el contrario, los procesos del pensamiento humano son en gran medida metafóricos».

Un altre aspecte important que caracteritza la metàfora conceptual és la naturalesa corpòria de la seva motivació. La LC és de base experiencialista, això vol dir que des d'un punt de vista filosòfic, parteix de la corporeització del coneixement (en anglès, *embodiment*), és a

dir, que el nostre coneixement prové de l'experiència física. El cos humà és l'element clau en la conceptualització del nostre entorn perquè el coneixement del món que ens envolta està limitat a la percepció a través dels nostres sentits. Tenint en compte aquest fet, considerarem que la metàfora està «corporeitzada» perquè la comprensió d'un concepte abstracte d'un domini meta serà possible gràcies a l'estructura subministrada pel domini font d'un camp semàntic més físic i concret, i que ha pogut ser percebut per algun dels sentits del nostre cos.

Arribats a aquest punt, introduïrem un dels conceptes bàsics de la LC que té a veure amb l'ús reiterat d'una sèrie de patrons que utilitzem per comprendre el món i a partir dels quals estructurarem les metàfores. Parlem dels *images-schemas* (esquemes d'imatge), uns patrons que són el fruit de la nostra interacció amb el món i que es repeteixen sistemàticament. Tal com els anomena de forma resumida Pérez i Brufau (2009), serien uns «patrons de recurrència en l'experiència». La definició que ha obtingut el suport de la major part de lingüistes és la proposada per Johnson (1987) i que Peña Cerval (2012) tradueix com «un patrón dinámico recurrente de nuestras interacciones perceptuales y nuestros patrones motores que proporciona estructura coherente y significativa a nuestra experiencia física a un nivel preconceptual». Vegem un exemple d'esquema d'imatge que ens ajudarà a comprendre la funció fonamental que tenen en l'estructuració conceptual d'allò que percebem i com la lògica interna que els sosté roman en la construcció de la metàfora conceptual:

2. L'esquema d'imatge de RECIPIENT

Aquest esquema està format per tres elements estructurals. Un interior, un exterior i un límit. La lògica del patró ens diu que un ésser o un objecte pot trobar-se dins del contenidor o fora del contenidor i, en tot cas, els dos espais es conceben aïllats un de l'altre

per un límit. Aquest esquema d'imatge pot estructurar expressions metafòriques com, per exemple, *el noi va entrar en una depressió*, o *el noi va sortir de l'embolic*, en els quals entenem els estats d'ànims com un recipient en el qual s'hi pot entrar o se'n pot sortir.

Un darrer aspecte del qual parlarem i que cal tenir en compte a l'hora de valorar la dimensió cognitiva de la metàfora conceptual és la sistematització metafòrica, i que també expliquen detalladament Lakoff i Johnson (1980). El fet d'utilitzar estructures conceptuais d'un domini origen per estructurar el domini destí significa una sistematització que, al seu torn, provoca una sistematització del llenguatge que utilitzem. Això es tradueix en una forma concreta i recurrent a l'hora de parlar d'un concepte en termes d'un altre. Posem el cas de la metàfora conceptual, *LA VIDA ÉS UN CAMÍ*. Parlarem de la vida en termes relacionats amb el concepte *camí* i utilitzarem, de forma sistemàtica, el llenguatge que conforma el camp semàntic de *camí* per parlar de la vida; *decidir el camí*, *les primeres passes* o *trobar-se en una cruïlla*...

Hem de tenir en compte, però, que aquesta sistematització pot originar un altre efecte. Pot provocar que les característiques del concepte en qüestió que siguin inconsistents amb el concepte metafòric restin ocultes i es perdin de vista altres aspectes perquè, en realitat, només utilitzem parcialment l'estructura semàntica d'un concepte per estructurar-ne part d'un altre. Aquesta ocultació pot ser més difícil de detectar en les metàfores més convencionals. S'ha vist que algunes metàfores que utilitzem habitualment, gairebé sense adonar-nos-en, amaguen pressupòsits que condicionen i incideixen en la conceptualització metafòrica, encara que en aquest cas sigui per omissió³.

No volem finalitzar aquesta breu introducció teòrica sense fer esment de la incorporació de l'estudi de les emocions en els treballs d'investigació sobre la metàfora conceptual. Diversos autors, com Peña Cervel o el mateix Lakoff, han estudiat l'encaix de les emocions en el llenguatge figuratiu. D'entre tots, destaquem el lingüista Zoltan Kövecses, qui ha publicat diverses obres sobre la metaforització de les emocions: *Metaphor and Emotion* (2000) i l'estudi multidisciplinar *Metaphor and Metonymy in Comparison and Contrast* (2003), del qual n'és coautor, són dos exemples que recullen l'interès d'aquest

³ Sobre la sistematització, es pot consultar l'exemple de «la metàfora del Canal» a Lakoff, G. i Johnson, M. (1980).

autor en la cerca de la relació entre les emocions i el llenguatge metafòric. En el primer capítol de l'obra *Metaphor and Emotion* (2000), Kövecses deixa clara la particularitat de la visió de l'emoció a través del llenguatge figuratiu i, en el que sembla una clara cerca de patrons universals, ens adverteix de les conseqüències de no analitzar aquest tipus de llenguatge en diferents cultures,

«if we do not pay a great deal of attention to figurative language, it is impossible to see precisely how the lay view of emotion differs from the lay view of human relationships or that of rational thought or morality (...) if we do not analyze this kind of language in cultures other than our own, we will never find out whether the way we think about our emotions is shared by speakers of other languages». (Kövecses, 2000).

A més, si estem d'acord que la metàfora neix del nostre cos i que tot el nostre coneixement prové dels sentits, tal com l'experiencialisme defensa, tota metàfora ha de néixer filtrada per la nostra experiència emocional. És en aquest fet on rau la importància de l'emoció en tota anàlisi lingüística que duquem a terme, i que ens permet entendre els motius i raons pels quals unes expressions ens resulten més «naturals o convencionals» que d'altres.

3. La metàfora en la qüestió catalana i en l'anomenat *procés* a Catalunya

En una accepció àmplia del terme, definim el concepte d'*ideologia* com un sistema d'idees que configuren la visió de la realitat. La ideologia impregna el llenguatge i, per tant, pressuposarem que també intervé en la formació de metàfores. En aquest treball volem donar compte de la visió del món des de l'àmbit polític i per tant parlarem de política cognitiva. Ho farem des d'un punt de vista lingüístic, a partir de l'ús que els polítics fan de la metàfora conceptual. La nostra anàlisi se situa en el marc de la política catalana i la concretarem en la idea de la qüestió catalana vinculada al *procés* a Catalunya.

L'abast que té un treball com el que us presentem a continuació està limitat per la llargària a la qual està subjecte i, per tant, cenyirem la nostra recerca, d'una banda, a comprovar si les formacions polítiques que han esdevingut agents en el conflicte obert a Catalunya en el *procés* cap a la independència, han incorporat metàfores per referir-s'hi. En una primera anàlisi, presentarem una distinció entre metàfores primàries i complexes seguint la

classificació que trobem a Grady (1997) i Grady & Johnson (2002) i, finalment, mirarem d'establir una comparativa entre les formacions que mantenen posicionaments dispars envers el *procés* per constatar regularitats, si escau.

D'altra banda, i sense pretendre entrar en l'àmbit de la psicologia cognitiva, mirarem de buscar si les emocions intervenen, d'alguna manera, en el procés metafòric i analitzarem si hi ha recurrència en les emocions apel·lades per una mateixa metàfora conceptual, ja sigui en la tria d'aspectes per bastir l'estructura metafòrica o en els pressupòsits que oculten les metàfores més convencionals. En darrer lloc, mirarem d'establir alguna relació estable entre les diferents formacions polítiques i els resultats obtinguts de l'anàlisi metafòrica. Així doncs, resumirem els objectius en les dues qüestions següents: detectem diferències regulars entre formacions polítiques, en l'ús que fan de la metàfora conceptual, en funció si s'està d'acord o no amb el *procés* a Catalunya? En quina mesura detectem que les metàfores usades pels polítics en la qüestió catalana i el *procés*, són recurrents en el seu apel·lament emocional?

Tot i que el discurs polític ha estat abastament tractat des d'un punt de vista lingüístic, el nombre d'obres disminueix considerablement quan cerquem estudis que incorporin com a tema central la metàfora conceptual. Com a exemple, podem citar l'obra d'Andreas Musolff, *Metaphor and Political Discourse* (2004), el contingut íntegre de la qual podem trobar a la xarxa. Si ens cenyim a l'àmbit català, es fa difícil trobar estudis sobre aspectes concrets de la metàfora conceptual, tanmateix hauríem de mencionar, per l'anàlisi que incorpora de la qüestió catalana, la tesis doctoral duta a terme per Carlota Maria Moragas, a on l'autora fa una comparativa en l'ús de la metàfora a partir dels processos d'independència engegats a Escòcia i a Catalunya, respectivament, prenent com a corpus els missatges enviats a través de twitter, intitulada *Claiming independence in 140 characters. Uses of metaphor in the construction of scottish and catalan political discourses on twitter* (2016). No obstant això, queda molta feina per fer, sobretot si tenim en compte que la successió d'esdeveniment propis de l'àmbit polític generen constantment nous objectes d'estudi, com és el cas que ens ocupa.

3.1. Metodologia

Atesa la gran quantitat de declaracions que s'han produït sobre el *procés*, hem concentrat el recull de mostres d'expressions metafòriques en el període preelectoral de les eleccions generals de l'estat espanyol del 28 d'abril de 2019. Concretament, hem acotat la cerca al període comprès entre el 2 d'abril fins al 26 d'abril, dins del qual queden inclosos els quinze dies de la campanya electoral. Els mitjans de comunicació de premsa consultats són els següents: *Ara digital*, *El Mundo*, *El País*, *El Periódico de Catalunya*, *La Vanguardia* i *Vilaweb*.

Les dades estan extretes de declaracions directes dels subjectes polítics dels partits escollits, tant d'entrevistes com de transcripcions literals de declaracions aparegudes en articles i notícies dels mitjans citats. Atès que la intenció final d'aquest treball inclou una comparativa entre els diferents discursos ideològics, en cap cas hem inclòs expressions provinents del discurs periodístic que poguessin desvirtuar els resultats.

Com hem explicat a l'inici, es tracta de contraposar el discurs metafòric de forces polítiques que tinguin visions dispars sobre el *procés* català. D'acord amb aquest objectiu, hem recollit expressions del discurs d'integrants de formacions polítiques que es van presentar a les eleccions generals espanyoles del 28 d'abril de 2019. Concretament, de les quatre formacions polítiques d'àmbit espanyol que ocupaven més nombre d'escons al Congrés dels Diputats en la legislatura prèvia als comicis de l'abril de 2019 i de les tres formacions polítiques catalanes que es reconeixien com a independentistes, i considerades agents del *procés* català. El conjunt de forces polítiques estudiades és el següent:

- *Partido Socialista Obrero Español* junt amb el *Partit dels Socialistes de Catalunya* (en endavant, PSOE-PSC)
- *Partido Popular* (en endavant, PP)
- *Ciudadanos* (en endavant, C's)
- *Podemos*, *Esquerra Unida*, *Equo* i *En comú Podem* (en endavant, UP)
- *Esquerra Republicana de Catalunya* (en endavant, ERC)
- *Junts per Catalunya* (en endavant, JxCat)
- *Front Republicà* (en endavant, FR)

Amb els resultats obtinguts, mirarem d'establir quina és la freqüència d'ús de la metàfora conceptual en el discurs polític sobre *el procés*. Per poder-ne fer una valoració més significativa, distingirem entre metàfores primàries i complexes, tenint en compte que el caràcter universal i l'ús generalitzat que s'atribueix a les primeres transcendeix l'àmbit polític. A banda de fer una relació de les metàfores trobades, tractarem d'establir l'existència d'usos regulars segons criteris ideològics, en aquest cas, vinculats al posicionament que els partits polítics mantenen amb relació al *procés*. La finalitat és comprovar quines són les metàfores més usades per cadascuna de les formacions polítiques i fer una comparativa que ens permeti esbrinar si la tria metafòrica inclou causes de naturalesa ideològica.

En cas de trobar coincidència en l'ús concret d'alguna metàfora, dirigirem l'anàlisi a buscar-ne les possibles causes. Veurem, si escau, com l'estructura metafòrica permet una connexió de subestructures no generalitzada que dona com a resultat una projecció parcial de dominis que fa que la conceptualització d'un mateix camp variï fins arribar a ser, fins i tot, oposada. La darrera qüestió se centrarà en buscar quin és el paper que juguen les emocions en la construcció de les metàfores, concretament, mirarem de determinar la possible suggestió emocional que pugui amagar-se darrera les metàfores conceptuais inserides en el discurs polític.

4. Metàfores conceptuais sobre el *procés* i la qüestió catalana

En un sentit general, podem definir el terme *procés* com un conjunt de successos que es repeteixen regularment en un fenomen. En el DIEC, també trobem l'especificació de *procés social*, definit com a "un mode d'acció, operació o interacció entre individus o grups socials, que suposa un canvi caracteritzat per un tret comú o una direcció definida". En un inici, el *procés* català encaixaria estrictament en aquesta definició si no fos perquè en una de les seves fases va transcendir el límit de l'àmbit social per arribar, també, a l'àmbit polític. A partir d'aleshores, l'embarcament del *procés* va desencadenar un conflicte polític que no ha parat de créixer. Fins a dia d'avui, cap estratègia política ha aconseguit aturar la intensificació del conflicte entre l'Estat espanyol i Catalunya.

Així doncs, quan parlem del *procés*, tant en la seva vessant política com social, parlem d'un conjunt de *fases*, protagonitzades per uns *agents*, amb una *ideologia* determinada i un

objectiu comú. Per establir l'estructura interna d'una metàfora, és fonamental tenir en compte el concepte de projecció (en anglès, *mapping*), a partir del qual podem connectar el domini origen amb el domini destí establint dos tipus de correspondències, les ontològiques i les epistèmiques (Lakoff & Kövecses,1987). Les primeres vinculen subestructures entre els dos dominis; les segones relacionen els aspectes del coneixement comuns als dos dominis (Cuenca & Hilferty,1999). Vegem a continuació, en la *fig.1*, quines subestructures del domini destí són susceptibles de ser projectades en les diferents metàfores que analitzarem en els següents apartats:

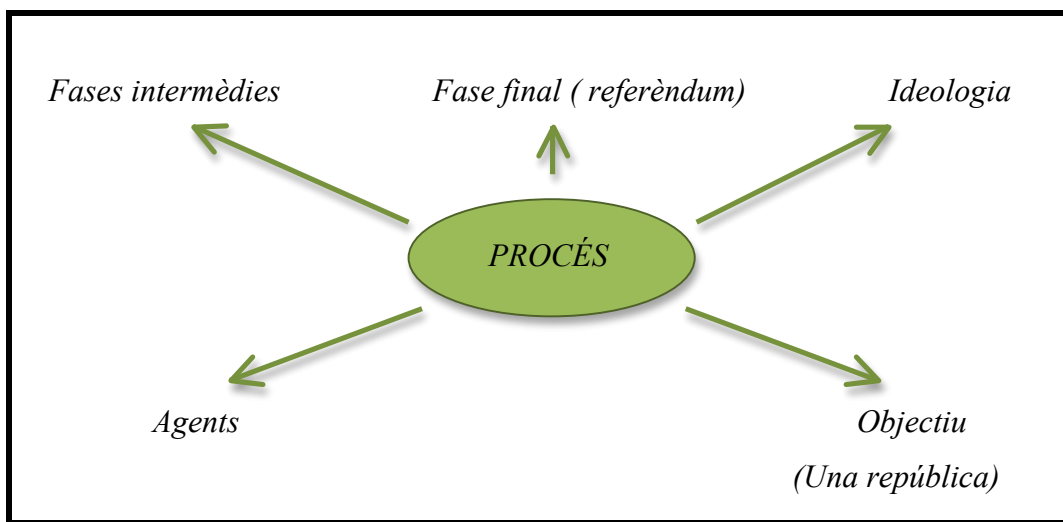

Fig.1. Subestructures del domini destí.

En els propers apartats presentarem una relació de les metàfores trobades distribuïdes en quadres segons la formació política a qui les atribuïm. Hem inclòs totes les declaracions fetes pels polítics sense tenir en compte si formaven part, o no, de la llista electoral dels comicis generals del 28 d'abril del 2019. Hem utilitzat només com a criteri la seva pertinença al partit polític en qüestió o la seva presència en llistes electorals d'altres comicis com a independents.

4.1. Formacions polítiques que es manifesten favor del *procés*

Només una de les tres formacions polítiques independentistes incloses en l'anàlisi d'aquest treball va presentar-se a les eleccions generals del 26 de juny del 2016 i va obtenir 9 escons

al Congrés dels Diputats. Es tracta de la candidatura d'ERC, liderada per Oriol Junqueres. Les altres dues, JxCat i FR, es presentaven per primera vegada a unes eleccions espanyoles, el 28 d'abril del 2019. La primera, JxCat, és una candidatura de nova formació i de caràcter transversal, liderada per Carles Puigdemont i formada, majoritàriament, per membres independents. La segona, FR, és una formació situada ideològicament a l'esquerra, creada expressament per a les eleccions del 28 d'abril i liderada per Albano-Dante Fachín.

4.1.1. Esquerra Republicana de Catalunya (ERC)

Metàfores trobades en els discursos d'Oriol Junqueres, Raül Romeva, Alfred Bosch i Joan Tardà.

	Expressió metafòrica	Metàfora	Polític	Mitjà de premsa escrita	Data	Pag.
1	l'independentisme s'ha de comprometre a <i>lluitar</i>	EL PROCÉS ÉS UNA GUERRA	Joan Tardà	VilaWeb	6-7/4	9
2	ens <i>allunyem</i> de la <i>via insurreccional</i>	EL PROCÉS ÉS UN CAMÍ	Joan Tardà	VilaWeb	6-7/4	10
3	volem <i>guanyar</i>	EL PROCÉS ÉS UNA GUERRA	Joan Tardà	VilaWeb	6-7/4	10
4	el <i>darrer tram</i> , reaccionaran de manera més dura	EL PROCÉS ÉS UN CAMÍ	Joan Tardà	VilaWeb	6-7/4	10
5	el <i>darrer tram</i> l' <i>encapçali</i> ERC	EL PROCÉS ÉS UN CAMÍ	Joan Tardà	VilaWeb	6-7/4	10

6	<i>camí ample</i> perquè hi càpiga molta gent	EL PROCÉS ÉS UN CAMÍ	Joan Tardà	VilaWeb	6-7/4	11
7	<i>com arribem</i> <i>al cim</i>	EL PROCÉS ÉS UN CAMÍ QUE FA PUJADA	Joan Tardà	VilaWeb	6-7/4	11
8	<i>treus pedres</i> <i>del camí per</i> <i>arribar abans</i>	EL PROCÉS ÉS UN CAMÍ	Joan Tardà	VilaWeb	6-7/4	11
9	ERC està destinada a ser el pal de paller de la <i>construcció</i> de la República	EL PROCÉS ÉS UNA CONSTRUCCIÓ	Joan Tardà	VilaWeb	6-7/4	11
10	<i>hem d'entrar</i> en una fase diferent	EL PROCÉS ÉS UN CONJUNT DE CONTENIDORS	Alfred Bosch	VilaWeb	11/4	12
11	un escenari en què realment ens <i>en puguem</i> <i>sortir</i>	EL PROCÉS ÉS UNA OBRA DE TEATRE EL PROCÉS ÉS UN CONTENIDOR	Alfred Bosch	VilaWeb	11/4	12
12	<i>però tots els</i> <i>fronts</i> els hem de treballar ahora	EL PROCÉS ÉS UNA GUERRA	Alfred Bosch	VilaWeb	11/4	12
13	<i>la sortida</i> no vindrà deixant- se arrossegar per la ultradreta	EL PROCÉS ÉS UN CONTENIDOR	Alfred Bosch	VilaWeb	11/4	12

14	(el Consell de la República) és una eina útil	EL PROCÉS ÉS UNA CONSTRUCCIÓ	Alfred Bosch	VilaWeb	11/4	13
15	regalar una victòria a l'Estat	EL PROCÉS ÉS UNA GUERRA	Oriol Junqueres	VilaWeb	12/4	10
16	construir la República catalana	EL PROCÉS ÉS UNA CONSTRUCCIÓ	Oriol Junqueres	VilaWeb	12/4	10
17	camí cap a la llibertat	EL PROCÉS ÉS UN CAMÍ	Oriol Junqueres	VilaWeb	12/4	11
18	via democràtica i pacífica	EL PROCÉS ÉS UN CAMÍ	Oriol Junqueres	VilaWeb	12/4	11
19	ens enfrontàvem a salvatges	EL PROCÉS ÉS UNA GUERRA	Gabriel Rufián	ARA digital	3/4	5
20	si algú creu que hi ha un camí millor	EL PROCÉS ÉS UN CAMÍ	Oriol Junqueres	ARA digital	20/4	4
21	la construcció de proyectos políticos complejos	EL PROCÉS ÉS UNA CONSTRUCCIÓ	Oriol Junqueres	El País	23/4	17
22	com més gran sigui la victòria...	EL PROCÉS ÉS UNA GUERRA	Oriol Junqueres	El Periódico	20/4	6
23	més ens acosta a un	EL PROCÉS ÉS UN CAMÍ	Oriol Junqueres	El Periódico	20/4	6

	referèndum					
24	ni els presos ni els exiliats <i>ens hem rendit</i> mai	EL <i>PROCÉS</i> ÉS UNA GUERRA	Raül Romeva	El Periódico	22/4	6
25	<i>anem a un ritme lent...</i>	EL <i>PROCÉS</i> ÉS UN CAMÍ	Raül Romeva	El Periódico	22/4	6
26	cada injustícia... serà una nova <i>llavor</i> per <i>construir</i> aquest projecte	EL <i>PROCÉS</i> ÉS UN DESENVOLUPAMENT BIOLÒGIC EL <i>PROCÉS</i> ÉS UNA CONSTRUCCIÓ	Oriol Junqueres	El Periódico	22/4	18
27	La República només serà reconeguda si <i>neix</i> de la negociació i el diàleg	EL <i>PROCÉS</i> ÉS UN EMBARÀS	Oriol Junqueres	La Vanguardia	22/4	32

Taula 1. ERC

En el discurs analitzat d'ERC hi trobem un total de 27 expressions metafòriques que podem agrupar en 7 metàfores conceptuals diferents:

1. EI *PROCÉS* ÉS UN CAMÍ (11)
2. EI *PROCÉS* ÉS UNA GUERRA (7)
3. EI *PROCÉS* ÉS UNA CONSTRUCCIÓ (5)
4. EI *PROCÉS* ÉS UN CONTENIDOR (3)
5. EI *PROCÉS* ÉS UN DESENVOLUPAMENT BIOLÒGIC (1)
6. EI *PROCÉS* ÉS UN EMBARÀS (1)
7. EL *PROCÉS* ÉS UNA OBRA DE TEATRE (1)

La metàfora més utilitzada per ERC és EI *PROCÉS* ÉS UN CAMÍ. En el domini origen d'aquesta metàfora detectem subjacent l'esquema imatge de CAMÍ, que segons la nostra experiència, identifiquem amb tres elements: un origen, un destí i una entitat en moviment.

Els agents favorables al *procés* serien l'entitat que es mou per aconseguir un propòsit, *el destí*, en l'esquema d'imatge.

Les altres dues metàfores més utilitzades per aquest grup polític són **EL PROCÉS ÉS UNA GUERRA** i **EL PROCÉS ÉS UNA CONSTRUCCIÓ**. Pel que fa a la primera metàfora, la seva utilització recurrent per part d'altres formacions polítiques ens ha empès a dedicar-li un apartat, que desenvoluparem més endavant. Observem que el domini origen de la majoria de metàfores restants, incorporen subestructures similars entre elles. S'inicia un procés amb el qual s'obté un resultat final; un naixement, una obra de teatre o una planta. Atenent aquesta similitud, les podem considerar derivades de la metàfora més general, **EL PROCÉS ÉS UNA CONSTRUCCIÓ**.

Tot procés necessita temps i una consecució de fases per anar avançant, és per aquest motiu que algunes de les correspondències epistemològiques que detectem entre els dominis de les diferents metàfores deriven d'aquests dos trets compartits. Veiem-ne uns exemples:

Domini origen	Domini meta
un naixement és la finalització <i>d'un embaràs</i>	construir la República és la finalització <i>del procés</i>
plantar una llavor inicia un desenvolupament biològic	un injustícia inicia un avançament <i>del procés</i>
un escenari possibilita fer una actuació artística	un conjunt d'actuacions possibilitaran l'avanç <i>del procés</i>

Taula 2. Correspondències epistemològiques entre dominis

Pel que a la metàfora, **EL PROCÉS ÉS UN CONTENIDOR**, trobada en tres ocasions, ens trobem davant d'un altre esquema d'imatge subjacent en el domini origen que converteix el *procés* en una estructura tridimensional de la qual se'n pot sortir i s'hi pot entrar.

4.1.2. Junts per Catalunya (JxCat)

Metàfores trobades en els discursos de Jordi Sánchez, Toni Comín, Quim Torra, Jordi Turull i Carles Puigdemont.

	Expressió metafòrica	Metàfora	Polític	Mitjà premsa escrita	Data	Pag.
1	<i>avançar cap a la República</i>	EL PROCÉS ÉS UN CAMÍ	Jordi Sánchez	VilaWeb	26/4	13
2	<i>lluitar democràticament</i>	EL PROCÉS ÉS UNA GUERRA	Jordi Sánchez	VilaWeb	26/4	13
3	<i>defensar l'autodeterminació</i>	EL PROCÉS ÉS UNA GUERRA	Jordi Sánchez	VilaWeb	26/4	13
4	<i>dels rivals independentistes</i>	EL PROCÉS ÉS UNA DISPUTA	Jordi Sánchez	VilaWeb	26/4	13
5	<i>que ens ha de portar al desblocatge</i>	EL PROCÉS ÉS UNA MÀQUINA	Jordi Sánchez	VilaWeb	26/4	14
6	<i>combat polític cap a la llibertat</i>	EL PROCÉS ÉS UNA GUERRA	Jordi Sánchez	VilaWeb	26/4	15
7	<i>avançant i conquerint espais de llibertat</i>	EL PROCÉS ÉS UN CAMÍ EL PROCÉS ÉS UNA GUERRA	Jordi Sánchez	VilaWeb	26/4	15
8	<i>la unilateralitat és un instrument legítim</i>	EL PROCÉS ÉS UNA CONSTRUCCIÓ	Jordi Sánchez	VilaWeb	26/4	16
9	<i>totes les portes han d'estar</i>	EL PROCÉS ÉS UN	Jordi Sánchez	VilaWeb	26/4	16

	obertes	EDIFICI				
10	<i>els combats que ens queden els haurem de lliurar junts</i>	EL PROCÉS ÉS UNA GUERRA	Toni Comín	Ara.cat	7/4	4
11	<i>culminar el camí</i>	EL PROCÉS ÉS UN CAMÍ	Toni Comín	Ara.cat	7/4	4
12	<i>El recorregut cap al referèndum</i>	EL PROCÉS ÉS UN CAMÍ	Jordi Sánchez	Ara.cat	13/4	4
13	<i>trobarem altres camins</i>	EL PROCÉS ÉS UN CAMÍ	Jordi Sánchez	Ara.cat	13/4	4
14	<i>L'autodeterminació no arribarà demà però hem d'anar-hi i anar-hi</i>	EL PROCÉS ÉS UN CAMÍ	Jordi Sánchez	Ara.cat	24/4	21
15	<i>conflicte polític</i>	EL PROCÉS ÉS UNA GUERRA	Quim Torra	Ara.cat	24/4	21
16	<i>el referèndum tiene que estar sobre la mesa</i>	EL PROCÉS ÉS UN OBJECTE	Jordi Sánchez	La Vanguardia	20/4	17
17	<i>aquest és el nostre terreny de joc</i>	EL PROCÉS ÉS UN JOC	Jordi Turull	La Vanguardia	21/4	22
18	<i>S'hi arribarà pas a pas</i>	EL PROCÉS ÉS UN CAMÍ	Jordi Sánchez	La Vanguardia	22/4	13

19	Cap batalla no s'ha aconseguit amb un únic combat	EL PROCÉS ÉS UNA GUERRA	Jordi Sánchez	La Vanguardia	22/4	13
20	eixamplar la base	EL PROCÉS ÉS UNA CONSTRUCCIÓ	Jordi Sánchez	La Vanguardia	22/4	13
21	S'està avançant, pavimentant el futur	EL PROCÉS ÉS UN CAMÍ EL PROCÉS ÉS UNA CONSTRUCCIÓ	Carles Puigdemont	La Vanguardia	23/4	26

Taula 3. JxCat

En el discurs analitzat de JxCat, hi trobem un total de 23 expressions metafòriques que podem agrupar en 8 metàfores conceptuals diferents:

1. EI PROCÉS ÉS UN CAMÍ (8)
2. EI PROCÉS ÉS UNA GUERRA (7)
3. EI PROCÉS ÉS UNA CONSTRUCCIÓ (3)
4. EI PROCÉS ÉS UNA DISPUTA (1)
5. EI PROCÉS ÉS UN EDIFICI (1)
6. EI PROCÉS ÉS UN OBJECTE (1)
7. EL PROCÉS ÉS UN JOC (1)
8. EL PROCÉS ÉS UNA MÀQUINA (1)

A JxCat, EI PROCÉS ÉS UN CAMÍ i EL PROCÉS ÉS UNA GUERRA tornen a ser les metàfores més utilitzades. La idea de CAMÍ persisteix en el discurs independentista. Expressions com, *s'està avançant, arribar pas a pas, trobar altres camins, o culminar el camí*, reforcen la idea que el *procés* va endavant i que té un final, però també indiquen que s'avança lentament i amb dificultats.

Per un costat, veiem que s'insisteix en la conceptualització del *procés* com una construcció i s'introdueix una derivada a partir de la qual es converteix el *procés* en una màquina per *desbloquejar* posicions. Per l'altre, partint d'un camp semàntic proper al d'una

construcció, es projecta una visió conciliadora del procés amb l'ús de la metàfora conceptual **EL PROCÉS ÉS UN EDIFICI**, plasmada en l'expressió, *les portes han d'estar obertes*.

Com a tret comú amb les anàlisis d'altres forces polítiques, convé ressaltar com la varietat en la tria metafòrica obre camps semàntics nous que, al seu torn, possibiliten l'atribució de noves característiques al concepte. Així doncs, que el procés sigui **UN JOC** o **UN OBJECTE**, obre la possibilitat a noves connotacions, pròpies de l'estructura semàntica del nou concepte.

4.1.3. Front Republicà

Metàfores trobades en el discurs d'Albano-Dante Fachín.

	Expressió metafòrica	Metàfora	Polític	Mitjà premsa escrita	Data	Pag.
1	no <i>ens</i> rendirem mai	EL <i>PROCÉS</i> ÉS UNA GUERRA	Albano-Dante Fachín	Ara.Cat	19/4	10
2	no pot ser que al primer <i>embat</i> de l'Estat ens fem enrere	EL <i>PROCÉS</i> ÉS UNA GUERRA	Albano-Dante Fachín	Ara.Cat	19/4	10
3	reconnectar-nos amb l' <i>esperit</i> de l'1-O	EL <i>PROCÉS</i> ÉS UN ÉSSER VIU	Albano-Dante Fachín	Ara.Cat	19/4	10
4	que els vots de la gent valenta siguin per <i>retrocedir</i>	EL <i>PROCÉS</i> ÉS UNA GUERRA	Albano-Dante Fachín	Ara.Cat	19/4	10
5	l'únic <i>camí</i> per exercir	EL <i>PROCÉS</i> ÉS UN CAMÍ	Albano Dante	Ara.Cat	19/4	10

	l'autodeterminació		Fachín			
--	--------------------	--	--------	--	--	--

Taula 4. FR

En el discurs analitzat de FR, hi trobem un total de 5 expressions metafòriques que podem agrupar en 3 metàfores conceptuais diferents:

1. EI *PROCÉS* ÉS UNA GUERRA (3)
2. EI *PROCÉS* ÉS UN CAMÍ (1)
3. EI *PROCÉS* ÉS UN ESSER VIU (1)

FR és un partit de nova creació, sense trajectòria política i sense representació institucional. És per aquest motiu que la seva presència als mitjans de comunicació va ser escassa si la comparem amb la dels altres grups polítics independentistes. De fet, les dades estan extretes de l'única entrevista al seu líder. Albano-Dante Fachín, publicada al diari Ara.Cat.

Les dues primeres metàfores relacionades també formen part del conjunt de metàfores utilitzades per les altres dues forces independentistes. Amb la tercera, *EL PROCÉS ÉS UN ÉSSER VIU*, s'obre un nou domini conceptual relacionat amb les emocions. La personificació del *procés* li dóna una nova dimensió perquè s'introdueix una correlació entre els fets ocorreguts l'1 d'octubre i les persones que van protagonitzar-los.

4.2. Formacions polítiques que es manifesten en contra del *procés*

Les dues forces polítiques analitzades que han manifestat, de forma expressa, estar en contra del *procés* independentista, són el *Partido Popular* (PP) i *Ciudadanos* (C's). Es tracten de partits polítics d'àmbit estatal, que fins al moment de la dissolució de les Corts prèvia als comicis del 28 d'abril del 2019, contaven amb una representació al Congrés dels Diputats de 137 escons i 32 escons, respectivament.

4.2.1. Partido Popular (PP)

Metàfores trobades en els discursos de Cayetana Álvarez de Toledo, Pablo Casado i Dolors Montserrat.

	Expressió metafòrica	Metàfora	Polític	Mitjà premsa escrita	Data	Pag.
1	<i>destrucció</i> civil de Catalunya	EL PROCÉS ÉS UNA EINA DESTRUCTIVA	Cayetana Álvarez de Toledo	VilaWeb	4/4	10
2	posar fi a <i>la deriva</i> secessionista	EL PROCÉS ÉS UNA NAU	Pablo Casado	Ara.cat	12/4	6
3	el nacionalisme que vol <i>trencar</i> la Unió Europea	EL PROCÉS ÉS UNA EINA DESTRUCTIVA	Dolors Montserrat	Ara. cat	2/4	10
4	el derrotarà a les urnes	EL PROCÉS ÉS UNA GUERRA	Dolors Montserrat	Ara.cat	2/4	10
5	els nacionalistes han decidit ser com <i>la pesta</i> i <i>contaminar-ho</i> tot al seu pas	EL PROCÉS ÉS UNA MALALTIA EL PROCÉS ÉS UNA SUBSTÀNCIA NOCIVA	Cayetana Álvarez de Toledo	Ara.cat	24/4	21
6	<i>escuts humans</i>	EL PROCÉS ÉS UNA GUERRA	Cayetana Álvarez de Toledo	El Periódico	25/4	23
7	un <i>assalt</i> a la democràcia	EL PROCÉS ÉS UNA GUERRA	Cayetana Álvarez de Toledo	El Periódico	26/4	9
8	del nacionalisme, que vol <i>trencar</i> la nostra convivència	EL PROCÉS ÉS UNA EINA DESTRUCTIVA	Dolors Montserrat	El Periódico	2/4	18
9	El nacionalismo <i>ahoga</i> el individuo	EL PROCÉS ÉS UNA MALALTIA	Cayetana Álvarez de Toledo	El Mundo	6/4	19

10	Cataluña ha sido <i>fracturada, está rota, la rompieron</i> ellos	EL PROCÉS ES UNA EINA DESTRUCTIVA	Cayetana Álvarez de Toledo	El Mundo	9/4	11
11	(el nacionalismo catalán) es una religión laica	EL PROCÉS ES UNA DOCTRINA RELIGIOSA	Cayetana Álvarez de Toledo	El Mundo	16/4	17
12	no buscan un <i>encaje</i> sino <i>desencajar</i>	EL PROCÉS ES UNA EINA DESTRUCTIVA	Cayetana Álvarez de Toledo	El Mundo	22/4	13
13	Las muñecas pequeñas de la matrioska (en referència a Oriol Junqueres, Jordi Sánchez i Dolors Bassas)	EL PROCÉS ES UN JOC	Pablo Casado	El Mundo	25/4	7
14	El <i>full de ruta</i> proindependència	EL PROCÉS ES UN CAMÍ	Pablo Casado	La Vanguardia	20/4	14

Taula 5. PP

En el discurs analitzat del PP, hi trobem un total de 15 expressions metafòriques que podem agrupar en 8 metàfores conceptuals diferents:

1. EL PROCÉS ES UNA EINA DESTRUCTIVA (5)
2. EL PROCÉS ES UNA GUERRA (3)
3. EL PROCÉS ES UNA MALALTIA (2)
4. EL PROCÉS ES UN CAMÍ (1)
5. EL PROCÉS ES UN JOC (1)
6. EL PROCÉS ES UNA DOCTRINA RELIGIOSA (1)
7. EL PROCÉS ES UNA SUBSTÀNCIA NOCIVA (1)
8. EL PROCÉS ES UNA NAU (1)

Segons es desprèn del quadre, la metàfora que presenta més recurrència és EL PROCÉS ES UNA EINA DESTRUCTIVA. S'estructuren camps conceptuals en els quals les derivades del *procés*, la ideologia o els agents, es conceptualitzen com a instruments que *trenquen*,

desencaixen i destrueixen. La mateixa idea se sosté en la majoria de metàfores trobades, prenent altres formes d'índole més creativa (GUERRA, MALALTIA, SUBSTÀNCIA NOCIVA).

Volem destacar l'ús que es fa de la metàfora **EL PROCÉS ÉS UNA DOCTRINA RELIGIOSA**, com a exemple de com s'oculten i es desestimen les característiques que no interessin per estructurar el domini destí. Sense tenir en compte cap altre aspecte sobre la religió, s'escull l'aspecte doctrinal i es crea la següent correspondència epistemològica que relaciona el fet que els creients no qüestionin l'ensenyament religiós amb el fet que els independentistes no qüestionin la ideologia nacionalista.

4.2.2. Ciudadanos (C's)

Metàfores trobades en els discursos de Inés Arrimadas, Albert Rivera i Carlos Carrizosa.

	Expressió metafòrica	Metàfora	Polític	Mitjà premsa escrita	Data	Pag.
1	<i>Van a parar ya esta farsa?</i>	EL PROCÉS ÉS UN OBJECTE EN MOVIMENT EL PROCÉS ÉS UNA OBRA DE TEATRE	Inés Arrimadas	El País	4/4	21
2	El nacionalismo es el autentico <i>cáncer</i> de España	EL PROCÉS ÉS UNA MALALTIA	Albert Rivera	El País	15/4	21
4	<i>atropellan a nuestro país</i>	EL PROCÉS ÉS UN VEHICLE	Albert Rivera	El País	22/4	19
5	un indulto a quien haya intentado <i>romper</i> tu Constitución	EL PROCÉS ÉS UNA EINA DESTRUCTIVA	Albert Rivera	El País	22/4	19

6	<i>los chiringuitos del procés</i>	EL PROCÉS ÉS UN NEGOCI	Carlos Carrizosa	El Mundo	15/4	18
7	El nacionalismo ha <i>envenenado</i> a la sociedad catalana y la <i>ha fracturado</i>	EL PROCÉS ÉS UNA SUBSTÀNCIA TÒXICA EL PROCÉS ÉS UNA EINA DESTRUCTIVA	Carlos Carrizosa	El Mundo	15/4	19
8	Si está en un <i>desafío</i> (referit a Torra)	EL PROCÉS ÉS UN DUEL	Albert Rivera	El Mundo	26/4	7
9	y si hay <i>marcha atrás</i> o una <i>rectificación</i>	EL PROCÉS ÉS UN CAMÍ	Albert Rivera	El Mundo	26/4	7

Taula 6. C's

En el discurs analitzat de C's hi trobem un total de 10 expressions metafòriques que podem agrupar en 9 metàfores conceptuals diferents:

1. EL PROCÉS ÉS UNA EINA DESTRUCTIVA(2)
2. EL PROCÉS ÉS UN OBJECTE EN MOVIMENT (1)
3. EL PROCÉS ÉS UNA OBRA DE TEATRE (1)
4. EL PROCÉS ÉS UNA MALALTIA (1)
5. EL PROCÉS ÉS UN VEHICLE (1)
6. EL PROCÉS ÉS UN NEGOCI (1)
7. EL PROCÉS ÉS UNA SUBSTÀNCIA TÒXICA(1)
8. EL PROCÉS ÉS UNA DUEL (1)
9. EL PROCÉS ÉS UN CAMÍ (1)

Com bé indiquen els resultats, C's és la força política que utilitza més varietat de metàfores conceptuals per referir-se al *procés*. Fa ús de metàfores creatives i no presenta recurrència

en cap d'elles. Tanmateix, la conceptualització del *procés* com una *eina destructiva*, utilitzada dues vegades, es detecta subjacent en d'altres expressions metafòriques, com ara la comparació amb una *substància tòxica* o amb un vehicle que *atropella*. La disparitat metafòrica en el seu discurs és un possible indicador de l'interès en obrir un ventall ampli de camps conceptuals amb l'objectiu de multiplicar la canalització el seu discurs, és a dir, com més maneres tingui d'explicar el seu discurs més possibilitats té de fer arribar el missatge.

4.3. Formacions polítiques no polaritzades

Les darreres formacions de les quals parlarem són el PSOE-PSC i UP. En les eleccions prèvies a les del 28 d'abril de 2019, el partit dels socialistes, amb Pedro Sánchez al capdavant, va obtenir 85 diputats al Congrés dels Diputats. La coalició liderada per Pablo Iglesias, i que agrupava, entre d'altres, partits com Esquerra Unida (IU) o En Comú Podem (ECP) va aconseguir 45 diputats.

4.3.1. Partit socialista (PSOE-PSC)

Metàfores trobades en els discursos de Miquel Iceta, Meritxell Batet i Pedro Sánchez.

	Expressió metafòrica	Metàfora	Polític	Mitjà premsa escrita	Data	Pag.
1	Fer la República	EL PROCÉS ÉS UNA CONSTRUCCIÓ	Iceta	Ara.cat	4/4	10
2	<i>trencar</i> el marc de convivència	EL PROCÉS ÉS UNA EINA DESTRUCTIVA	Meritxell Batet	Ara.cat	4/4	10
3	votar <i>una ruptura</i> no ens porta enlloc	EL PROCÉS ÉS UNA EINA DESTRUCTIVA EL PROCÉS ÉS UN CAMÍ	Meritxell Batet	Ara.cat	14/4	6

4	els independentistes renunciaran a <i>dividir</i> Catalunya	EL PROCÉS ÉS UNA EINA DESTRUCTIVA	Pedro Sánchez	Ara.cat	19/4	6
5	Saben <i>dónde</i> van?	EL PROCÉS ÉS UN CAMÍ	Iceta	El País	4/4	21
6	<i>Vèncer</i> els independentistes	EL PROCÉS ÉS UNA GUERRA	Meritxell Batet	El Periódico	26/4	4
7	el “raca-raca” del referèndum	EL PROCÉS ÉS UN OBJECTE QUE FA SOROLL	Pedro Sánchez	La Vanguardia	20/4	12

Taula 7. PSOE-PSC

En el discurs analitzat del PSOE-PSC hi trobem un total de 8 expressions metafòriques que podem agrupar en 5 metàfores conceptuals diferents:

1. EL PROCÉS ÉS UNA EINA DESTRUCTIVA (3)
2. EL PROCÉS ÉS UN CAMÍ (2)
3. EL PROCÉS ÉS UNA CONSTRUCCIÓ (1)
4. EL PROCÉS ÉS UNA GUERRA (1)
5. EL PROCÉS ÉS UN OBJECTE QUE FA SOROLL (1)

Del quadre es desprèn que els socialistes també recorren a la metàfora **EL PROCÉS ÉS UNA EINA DESTRUCTIVA** utilitzant expressions metafòriques que incorporen verbs com *trencar*, *dividir* i el substantiu *ruptura*. Paradoxalment, també utilitzen la metàfora **EL PROCÉS ÉS UNA CONSTRUCCIÓ**, en aquest cas, però, i a diferència del discurs independentista, la metàfora es concreta en l'expressió metafòrica *fer la República*, el verb de la qual, *fer*, funciona com un element neutre que no podem vincular amb cap emoció ni amb cap judici de valor. Malgrat voler mantenir certa equidistància entre les opcions polaritzades *a favor/en contra*, les metàfores conceptuals que detectem en aquest grup polític revelen una tendència a conceptualitzar el *procés* com quelcom que serveix per a destruir o que produeix molèsties.

4.3.2. Unidas Podemos - En comú Podem (UP- ECP)

Metàfores trobades en els discursos de Irene María Montero i Pablo Iglesias

	Expressió metafòrica	Metàfora	Polític	Mitjà de premsa escrita	Data	Pag.
1	cal que Catalunya i Espanya <i>es reconciliïn</i>	EL PROCÉS ÉS UNA GUERRA	Irene Montero	Ara.cat	24/4	20
2	dialogar amb totes les propostes <i>sobre la taula</i>	EL PROCÉS ÉS UNA ESTRUCTURA FÍSICA	Pablo Iglesias	El Periódico	25/4	21
3	A Catalunya hi ha un <i>conflicte</i>	EL PROCÉS ÉS UN CONFLICTE	Pablo Iglesias	La Vanguardia	25/4	10

Taula 8. UP

En el discurs analitzat de UP, hi trobem un total de 3 expressions metafòriques que podem agrupar en 3 metàfores conceptuals diferents:

1. EI PROCÉS ÉS UNA GUERRA (1)
2. EI PROCÉS ÉS UNA ESTRUCTURA FÍSICA (1)
3. EI PROCÉS ÉS UN CONFLICTE (1)

Unidas Podemos és, sense cap mena de dubte, la força política que més evita parlar del *procés*. No només es fa difícil trobar metàfores conceptuals sinó que costa trobar discurs sobre la qüestió. La nostra recerca ha estat poc fructífera i s'ha reduït a tres metàfores, en cap cas originals, i que repeteixen patrons de les metàfores comentades en els apartats de les altres formacions.

5. Anàlisi de les metàfores conceptuals

En els següents apartats, mirarem d'establir una comparativa sobre l'ús de la metàfora conceptual per part de les diferents formacions polítiques. A banda d'analitzar com han

conceptualitzat el *procés* cadascuna d'elles, buscarem una explicació a la possibilitat de compartir una mateixa metàfora per expressar pensaments oposats i mirarem quines emocions són susceptibles de sostenir les metàfores que presenten una major freqüència d'ús.

5.1. Distinció tipològica entre metàfores primàries i metàfores complexes.

Arribats a aquest punt, i abans d'entrar en una anàlisi més detallada que ens apropi a alguna explicació sobre el perquè de l'ús de les metàfores trobades, creiem oportú introduir el concepte de metàfora primària, atesa la seva rellevància a l'hora d'explicar l'estructura de metàfores complexes que formen part del discurs en general, i del discurs polític entorn del *procés*, en el nostre cas particular.

Les metàfores primàries són metàfores de correlació. Sorgeixen de l'experiència corpòria de l'individu, per tant, són de base experiencial i les podem trobar en expressions metafòriques formant part d'estructures més complexes. Tal com explica Moreno Lara, les metàfores primàries presenten una correlació entre una interacció física amb objectes i la formació de representacions cognitives d'estructura abstracta (2004:69). Moreno Lara (2004), diu que alguns termes relatius a construir i a reconstruir motiven la metàfora primària **UNA ORGANITZACIÓ ABSTRACTA ÉS UNA ESTRUCTURA FÍSICA**, que per analogia ens dona la metàfora **UN PROCÉS ÉS UNA ESTRUCTURA FÍSICA**, i que motivaria la metàfora trobada regularment en els discursos independentistes, **EL PROCÉS ÉS UNA CONSTRUCCIÓ**. Així doncs, el conjunt d'expressions metafòriques derivades d'una metàfora complexa, estaria, a última instància, sostingut per l'estructura d'una metàfora primària que situaríem en un estadi primigeni de conceptualització.

Sobre aquesta qüestió, Grady (1997) proposa un llistat de metàfores primàries que combinen experiència subjectiva i experiència sensorial o corpòria i amb el que s'estableixen correlacions entre els dos àmbits per establir un tipus de metàfora amb caràcter universal. En la següent taula, presentem una relació d'exemples extrets de les metàfores que estem analitzant⁴.

⁴ Les correlacions estan extretes de la relació de metàfores primàries proposada per Grady (1997)

	Expressió metafòrica	Metàfora primària
EL PROCÉS ÉS UN CAMÍ	ens <i>allunyem</i> de la via insurreccional	EL CANVI ÉS MOVIMENT
	Correlació entre la nostra situació i com ens sentim	
	<i>el darrer tram</i> , reaccionaran de manera més <i>dura</i>	LA CONTUNDÈNCIA ÉS DURESA
	Correlació entre la duresa d'un objecte i la sensació que experimentem si ens donem un cop amb ell.	
	<i>camí ample</i> perquè hi <i>càpiga</i> molta gent	LES IDEES SÓN CONTENIDORS
	Correlació entre la capacitat d'un contenidor i la sensació que experimentem quan l'omplim d'objectes	
	com <i>arribem al cim</i>	BO ÉS A DALT
	Correlació entre l'experiència que <i>més</i> ocupa més espai vertical i la sensació que <i>més</i> és millor	
<i>camí cap a la llibertat</i> / saben <i>dónde</i> van?	ELS PROPÒSITS SÓN DESTINACIONS	
	Correlació entre aconseguir un objectiu i moure's de lloc	
EL PROCÉS ÉS UN CONTENIDOR	hem <i>d'entrar en una fase</i> diferent	ELS PERÍODES DE TEMPS SÓN CONTENIDORS
	Conseqüència de considerar els períodes de temps com a parts limitades d'un camí	
	un <i>escenari</i> en què realment ens <i>en puguem sortir</i>	ELS ROLS CONTEXTUALS SÓN UBICACIONS
	L'acompliment de determinades funcions per part de les persones quan es troben en llocs determinats	
EL PROCÉS ÉS UN ÉSSER VIU	Reconnectar-nos amb l'esperit de l'1-O	ELS ACONTEIXEMENTS INANIMATS SÓN AGENTS HUMANS
	La correlació entre esdeveniments del nostre entorn i la presència de persones	
	com més <i>gran</i> sigui <i>la victòria</i>	IMPORTANT ÉS GRAN

EL PROCÉS ÉS UNA GUERRA	La correlació entre el volum d'un objecte i la dificultat que tenim per interactuar amb ell	
	cap <i>batalla</i> s'ha aconseguit amb un únic combat	OBJECTAR ÉS ATACAR
	Correlació entre l'avaluació negativa d'un objecte i el rebuig físic que fem sobre ell	
	que els vots de la gent valenta siguin per <i>retrocedir</i>	DOLENT ÉS ENDARRERE
	Deriva de: ACONSEGUIR UN PROPÒSIT ÉS ARRIBAR A LA DESTINACIÓ.	
EL PROCÉS ÉS UN EMBARÀS	La República només serà reconeguda si <i>neix</i> de la...	ELS PROCESSOS SÓN FORCES VIVES
	Correlació entre animació (ésser animat) i activitat	
EL PROCÉS ÉS UNA CONSTRUCCIÓ	<i>eixamplar la base</i>	ORGANITZACIÓ ÉS ESTRUCTURA FÍSICA
	Correlació entre l'estructura parcial dels objectes i la forma de representació cognitiva de les relacions lògiques que mantenen dins d'ells.	
	S'està avançant <i>pavimentant el futur</i>	EL TEMPS ÉS ESPAI
	Correlació entre la nostra ubicació i la quantitat de recorregut que s'ha fet per aconseguir un propòsit	
EL PROCÉS ÉS UN DUEL	Si està en un desafió	ELS ESTATS SÓN UBICACIONS
	Correlació entre la nostra ubicació i com ens sentim	
EL PROCÉS ÉS UNA MALALTIA	El nacionalismo ahoga el individuo	NEGUITEJAR ÉS OFEGAR
	Correlació entre l'acte físic d'ofegar-se i com ens sentim	

Taula 9. Correlació entre metàfores primàries i metàfores complexes

Tal com apuntàvem a l'inici de l'apartat, les metàfores primàries extretes dels exemples presenten una correlació entre un estat físic i un estat mental i posen en relació conceptes genèrics que les permet participar en la conceptualització de diverses metàfores complexes. Les correlacions que es desprenen de les metàfores primàries les situen en un primer nivell categòric perquè abasten tot de subnivells derivats.

5.2. Dues metàfores recurrents i compartides: EL PROCÉS ÉS UNA GUERRA i EL PROCÉS ÉS UN CAMÍ

Una de les primeres dades que observem a partir dels resultats obtinguts és l'ús de les metàfores EL PROCÉS ÉS UNA GUERRA i EL PROCÉS ÉS UN CAMÍ, tant en el discurs independentista com en el discurs contrari al *procés*, i fins i tot en el discurs de les forces no polaritzades. L'aparició d'aquestes dues metàfores en discursos tan dispars són un exemple que evidencia que, al marge dels dominis que intervenen en la conceptualització, la tria de correlacions que s'efectua és determinant per a la transmissió del missatge, ja que pot ocultar aspectes del concepte origen i destacar-ne d'altres. Així ho expliquen L&J (1980:42) «Al permitir-nos concentrar-nos en un aspecto del concepto (..), un concepto metafórico puede impedir que nos concentremos en otros aspectos del concepto que son inconsistentes con la metáfora».

Entendre el *procés* com una guerra és una derivada de la metàfora UNA DISCUSSIÓ/UN ARGUMENT ÉS UNA GUERRA, a partir de la qual el *procés* s'estructura com una discussió entre dues parts o com una contraposició d'arguments entre dues visions oposades de la realitat. Així com en l'apartat anterior parlàvem de metàfores primàries i les relacionàvem amb la nostra experiència corpòria, en aquest cas parlem d'una metàfora complexa de base cultural. Tal com expliquen L&J (1980:37), si conceptualitzem les discussions com una guerra és perquè la nostra cultura incorpora el conflicte bèl·lic, perquè si culturalment visquéssim les discussions com un acte en el qual ningú guanya ni perd sinó com una activitat de col·laboració, buscaríem un altre concepte a partir del qual estructurar parcialment el concepte de discussió.

Acord amb aquesta idea compartida d'entendre una discussió com un conflicte bèl·lic, les expressions metafòriques que trobem en els diferents discursos tampoc no difereixen pel que fa als aspectes que es destaquen del concepte metaforitzat. De fet, el concepte de guerra permet explicar el *procés* a totes les parts perquè, en definitiva, cadascuna d'elles necessita l'existència de l'altra per a construir l'estructura metafòrica. Les formacions polítiques que estan a favor del *procés* i les que estan en contra, són els dos «bàndols» d'una guerra, mentre que les formacions no polaritzades correspondrien a un tercer agent que, tot i que l'hem de situar fora del conflicte, també el reconeix com a tal.

Pel que fa a la metàfora **EL PROCÉS ÉS UNA CAMÍ**, ens fixarem en una de les metàfores primàries que la formen, **ELS PROPÒSITS SÓN DESTINACIONS**, que sorgeix de la correlació que establim entre el fet d'aconseguir un objectiu i moure'ns de lloc. Podem representar l'esquema d'imatge de CAMÍ de la següent manera:

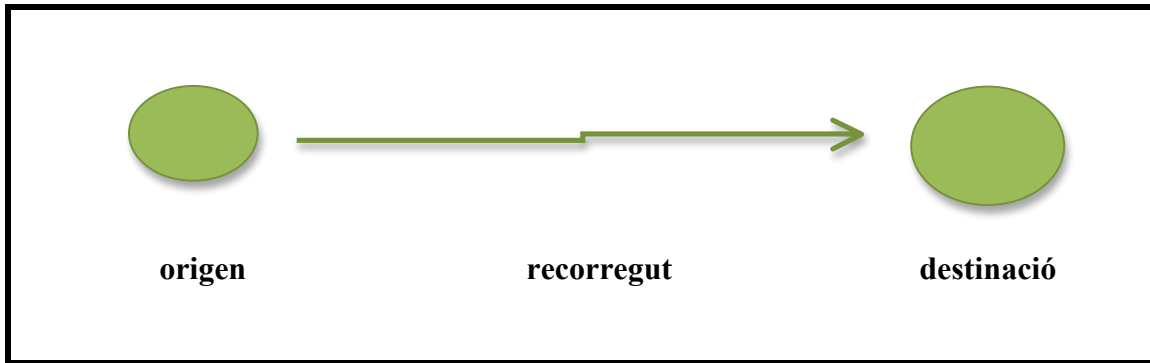

Fig.2. Esquema de camí

En el cas del *procés*, per a les forces independentistes la destinació és un propòsit que apareix explicitat en expressions com ara: *camí cap a la llibertat, ens acosta a un referèndum, avançar cap a la República o arribar al cim*. Aquesta conceptualització és una possible explicació a la manca d'ús d'aquesta metàfora per les formacions del PP, C's i, també del PSOE-PSC. A les forces que no estan a favor del *procés* no els serveix la correspondència *destinació/propòsit* per a explicar la seva visió de la realitat i si l'usen és esporàdicament en expressions com la de C's «*si hay marcha atrás*» o com les del PSC «*no porta en lloc*» i «*saben dónde van*»? En tots aquests casos, s'oculta l'aspecte referent a l'assoliment d'un propòsit i s'introdueixen els conceptes *desfer un camí* i *camí sense destinació final*. Tenint en compte que el concepte **DESTINACIÓ** és una part essencial de l'esquema d'imatge de CAMÍ, podem valorar la possibilitat que l'ús menor d'aquesta metàfora en els grups que es mostren en desacord amb el *procés*, tingui a veure amb la voluntat d'obviar l'existència d'un propòsit.

5.3. Intencionalitat en la tria i en l'ús la metàfora

En els següents apartats ens ocuparem d'esbrinar en quin grau la tria metafòrica respon a interessos propis del discurs polític, és a dir, si les metàfores que hem trobat serveixen per transmetre ideologies i, si escau, estudiarem si aquesta transmissió utilitza el canal de les

emocions per fer-se efectiva. A continuació presentem un quadre amb les metàfores agrupades segons la posició dels seus emissors envers *el procés*.

CONCEPTUALITZACIÓ DEL PROCÉS		
FORCES POLÍTiques A FAVOR DEL PROCÉS	FORCES POLÍTiques EN CONTRA DEL PROCÉS	FORCES POLÍTiques NO POLARITZADES
un camí (20)	un eina destructiva (7)	un eina destructiva (3)
una guerra (17)	una guerra (3)	un camí (2)
una construcció (8)	una malaltia (3)	una guerra (2)
un contenidor (3)	un camí (2)	una construcció (1)
un desenvolupament biològic (1)	un joc (1)	un objecte que fa soroll(1)
un embaràs (1)	una doctrina religiosa (1)	
una obra de teatre (1)	una substància nociva (1)	
una disputa (1)	una nau(1)	
un edifici (1)	una obra de teatre (1)	
un objecte (1)	un objecte amb moviment (1)	
un joc (1)	un vehicle (1)	
una màquina (1)	un negoci (1)	
	una substància tòxica (1)	
	un duel (1)	

Taula 10. Agrupament de metàfores segons la posició envers el *procés*

5.3.1. Una interpretació ideològica a partir de l'ús de la metàfora sobre l'anomenat *procés* a Catalunya.

En l'estudi sobre la metàfora i el discurs polític d'Andreas Musolff (2016), hi trobem un capítol, «Metaphor as Deception», dedicat al pensament de Thomas Hobbes. Musolff transcriu literalment les paraules que el filòsof dedica al concepte de *metàfora*:

«The Light of humane minds is Perspicuous Words (...) and on the contrary, Metaphors, and senseless and ambiguous words, are like

ignes fatui; *and reasoning upon them, is wandering amongst innumerable absurdities...*». Hobbes, citat per Mussolff (1996:36)

En apartats anteriors hem pogut comprovar que l'estructura d'una metàfora propicia l'ocultació de determinats aspectes i, en canvi, en fa visibles d'altres. En la nostra anàlisi, aquest és l'engany que més s'apropa al postulat per Hobbes; la tria parcial de determinats aspectes d'un camp conceptual farà que d'altres restin ocults. Si partim de la definició que cada ideologia és un sistema d'idees que configura la visió de la realitat, podem determinar que la visió ideològica esdevé un engany per a qui percep la realitat d'una altra manera.

Des d'un punt de vista més pragmàtic, entenem el discurs polític com un discurs essencialment ideològic i per tant, subjecte a una visió particular de la realitat. A la taula 10, hem classificat les metàfores segons el posicionament envers el *procés* dels seus emissors, per tant, és lògic pensar que cada grup de metàfores està conformat per emissors de diferent ideologia política. No obstant això, observem determinades regularitats que ens duen a pensar en l'existència d'aspectes ideològics compartits. Tal com explica Van Dijk “las ideologias organizan las actitudes de los grupos sociales que consisten en opiniones generales organizadas esquemáticamente acerca de temas sociales relevantes...” (1996:16) i que, en el nostre cas, estarien relacionades amb la visió del *procés* independentista a Catalunya.

Amb aquest petit exercici podem observar que alguns grups de diferent ideologia, pel que fa a temes econòmics i socials, presenten certa coincidència en la tria de metàfores a l'hora de conceptualitzar el *procés*. En relació amb aquesta transversalitat tenim que les forces polítiques, en funció del seu posicionament envers el *procés*, ressalten o oculten els mateixos aspectes del camp semàntic del domini origen. N'és un bon exemple, el fet de no utilitzar la correspondència *destinació/ propòsit* en la metàfora del CAMÍ, per part dels grups que no estan d'acord amb el *procés*. Altrament, trobem diferències substancials de metaforització, de les quals en destaquem els següents valors estadístics.

1. Aproximadament, el 55% de metàfores que utilitzen els grups polítics que estan a favor del *procés* incorporen, d'alguna manera, el concepte de *construcció* o de *propòsit* – CAMÍ, EMBARÀS, DESENVOLUPAMENT BIOLÒGIC, CONSTRUCCIÓ, OBRA DE

TEATRE –, per tant, una visió positiva. No trobem cap cas de metàfores que atribueixin aspectes negatius al *procés*.

2. Aproximadament, el 48 % de les metàfores que utilitzen els grups polítics que estan en contra del procés incorporen el concepte de *destrucció* – EINA DESTRUCTIVA, MALALTIA, SUBSTÀNCIA NOCIVA, SUBSTÀNCIA TÒXICA –, per tant, una visió negativa. I, al contrari del què passava en els grups defensors del *procés*, no trobem metàfores amb valors positius.

Aquesta visió dualista del *procés* ve donada per cadascun del sistema de valors que sosté una ideologia i, per tant, el punt d'unió entre forces polítiques que, a priori, parteixen de punts molt distants, prové d'una visió axiològica. En altres paraules, direm que de la metàfora conceptual es desprèn un judici de valors sobre *el procés* que agrupa ideologies polítiques impossibles d'encaixar en altres contextos.

Una altra observació rellevant que podem fer a partir de les dades obtingudes és l'ús de la metàfora de la GUERRA. Per als grups favorables al procés independentista, les metàfores de CAMÍ i GUERRA inclouen el concepte d'objectiu i per això, totes dues s'utilitzen amb freqüència. En canvi, les forces contràries al procés, no utilitzen la metàfora de la GUERRA perquè, per a ells, no hi ha objectiu pel qual lluitar, sinó que la seva opció es redueix a mantenir l'*statu quo* existent. Com que no volen el *procés*, neguen el *camí*, i per tant, en el seu discurs la metàfora de la GUERRA, no té sentit.

5.3.2. La creació d'emocions com a conseqüència de la conceptualització metafòrica.

Reflecteixen les metàfores una realitat preexistent? O creen i constitueixen la nostra realitat emocional? Aquestes són les dues preguntes de les quals parteix Kövecses (1995) per descriure alguns dels aspectes del llenguatge de les emocions i que, segons ell no se'ls ha prestat suficient atenció. L'autor parla de la visió connotativa, o «*Implicational view*», com l'anomena en anglès i cita les paraules de l'antropòleg Richard Shweder: «To study what something means is to study what it entails, implies, or suggests to those who understand it» (Shweder, citat per Kövecses, 1995:9). Una afirmació que, a banda de deixar clar que el significat d'un concepte estarà connotat per tot allò que suggereixi en l'oient,

obre la qüestió sobre com incidirà, quant a l'emoció, el concepte del qual es manlleua el camp semàntic en una metàfora conceptual. Dit d'una altra manera, ens porta a preguntar-nos si les emocions formen part de les correspondències que es donen entre dominis.

Shweder diu que la ira suggereix explosió, destrucció i venjança (Kovecses,1995:9). En un sentit invers, doncs, la transmissió dels conceptes suggerits poden activar una connexió amb les emocions de les quals emanen. Apliquem ara aquesta possibilitat al nostres cas d'estudi. Tenim que el 50% de les metàfores utilitzades per les forces que estan d'acord amb el *procés* tenen a veure amb el concepte *construcció*. Independentment de si s'està d'acord o no amb l'objecte perseguit, la idea de *construcció* és, essencialment, positiva perquè suma elements. Emocions com *la felicitat, l'esperança o l'amor* suggereixen el concepte de *construcció*.

D'altra banda tenim que gairebé el 50% de les metàfores utilitzades per les forces que manifesten estar en contra del *procés* tenen a veure amb el concepte de *destrucció*, una idea que, independentment de poder ésser justificada, implica connotacions negatives perquè resta elements. Emocions com ara *la ràbia, la por o l'odi* suggereixen el concepte de *destrucció*. Igual que passava en la transmissió ideològica que hem explicat en l'apartat anterior, la metàfora conceptual esdevé un vehicle per a les emocions perquè possibilita la creació d'emocions a partir del seu domini origen i que poden ser aplicades sobre el concepte metaforitzat.

6. Conclusions

Sense aprofundir en els resultats, i en el que fora una anàlisi més pròpia del discurs polític, el primer que constatem és l'intent evident de les forces polítiques no polaritzades d'evitar parlar del *procés*. No trobem metàfores perquè tampoc trobem discurs. En canvi, sí que trobem un nombre important de metàfores en els discursos de les forces polítiques que mostren una posició clara sobre el seu acord o desacord amb el *procés*. Veiem com aquesta polarització envers el *procés* es trasllada a les expressions metafòriques utilitzades, de les quals obtenim, com a resultat, metàfores conceptuais de significat oposat.

Entrant a fons en la qüestió, i deixant de banda aspectes superficials d'ús, observem que la polarització ideològica es fa patent en la metaforització. Fixem-nos que la conceptualització del *procés* com una *malaltia* o com una *eina destructiva*, transmet que «el *procés* és dolent». En canvi, la conceptualització del *procés* com una *construcció* o un *camí*, transmet que «el *procés* és bo». D'acord amb aquestes correspondències, veiem el *procés* com un subjecte definit, des de la moralitat, pel seu atribut. Una primera conclusió, doncs, ens presentaria la metàfora conceptual com un recurs per emetre judicis de valor sobre conceptes que, per definició, no se'ls hi poden atribuir aspectes d'índole ètic.

També, quant al seu ús, hem comprovat que la metàfora conceptual és un recurs efectiu quan el discurs polític vol defugir la literalitat. El significat que cadascuna de les forces polítiques vol construir sobre el *procés* no s'explicita obertament sinó que se suggereix a través de l'ús metafòric. En el cas del *procés*, un únic concepte múltiplesment metaforitzat obre camps semàntics diversos amb l'objectiu de reforçar una idea amb significat únic. El suggeriment és vehicula a través de les metàfores, dins les quals, els aspectes comuns dels dominis origen són la proposta. Si tots els dominis orígens inclouen conseqüències negatives – **DESTRUCCIÓ, MALALTIA, ADOCTRINAMENT** – és més factible que el concepte metaforitzat sigui considerat *negatiu* o *dolent*. I, al contrari, si els dominis orígens inclouen conseqüències positives – **CONSTRUCCIÓ, VIDA, ASSOLIMENT DE PROPÒSITS** – tendirem a pensar que el concepte metaforitzat és *positiu* o *bo*.

Així doncs, com a segona conclusió, podem afirmar que la conceptualització del *procés* s'ha caracteritzat per presentar-nos la metàfora com un suggeriment, i ha deixat, suposadament, en el receptor, la decisió de triar lliurement aspectes diversos del camp semàntic. Direm, de forma resumida, que la transmissió de la ideologia política dels discursos analitzats, pel que fa al posicionament sobre el *procés*, s'ha vehiculat a través del suggeriment metafòric.

Finalment, i per concloure aquest apartat, ens agradaria fer una breu reflexió sobre el paper de les emocions en el *procés* de la construcció metafòrica. Tal com hem apuntat en l'apartat que tractava les emocions, si des d'un punt de vista polític, la proposta ideològica és constructiva, les emocions són positives, en canvi, si la proposta ideològica es basa en el fre o en la destrucció, les emocions són negatives. A partir d'aquesta premissa, sostinguda de forma constant en el discurs polític, pensar que les emocions a les quals apel·len les

metàfores conceptuais que utilitzen cadascuna de les forces polítiques estan vinculades a un propòsit ideològic, és plausible.

No és al nostre abast intentar relacionar les emocions amb la naturalesa ètica i moral de les ideologies. No ho farem. Tampoc hem pretès determinar en quin grau l'emoció pot incidir en el pensament racional quan parlem de política. Amb aquest treball només hem volgut fer una petita aportació a l'estudi sobre els usos «quotidians» de la metàfora conceptual, identificant algunes de les metàfores que han ajudat a la conceptualització de l'anomenat *procés* a Catalunya, un tema que té tant de quotidià com d'extraordinari.

7. Bibliografia

- Croft, W. i Cruse, D. A. (2008) *Lingüística cognitiva*. Madrid: Akal.
- Cuenca, M. J. i Hilferty, J. (1999) *Introducción a la lingüística cognitiva*. Barcelona: Ariel.
- Forceville, Ch. (1996) *Pictorial Metaphor in Advertising*. New York: Routledge.
- Goodman, N. (1978) *Ways of Worldmaking*. Indianapolis: Hackett Publishing Company.
- Grady, J. (1997) *Foundations of Meaning: Primary metaphors and primary scenes*. Berkeley: University of California.
- Grady, J., Johnson, C. (2002) «Converging evidence for the notions of subscene and primary scene». R. Dirven i R. Pörings, (eds), *Metaphor and Metonymy in Comparison and Contrast*, Berlin/Nueva York: Mouton de Gruyter.
- Hilferty, J. (1995) «Metonímia i metàfora des d'una perspectiva cognitiva» a Caplletra, núm. 18, p.31-44.
- Ibarretxe-Antuñano, I. & J. Valenzuela (2012) «Lingüística Cognitiva: origen, principios y tendencias», dins Ibarretxe-Antuñano, Valenzuela i Manzanares, J. *Lingüística cognitiva*. Barcelona: Anthropos.
- Johnson, M. (1987) *The body in the mind: The bodily basis of meaning, imagination, and reason*. Chicago: University of Chicago Press.
- Kövecses, Z. (2000) *Metaphor and Emotion*. Cambridge: University Cambridge Press.
- Kövecses, Z.; Palmer, G.B.; Dirven, R. (2003) «Language and emotion: the interplay of conceptualisation with physiology and culture». R. Dirven i R. Pörings, (eds), *Metaphor and Metonymy in Comparison and Contrast*, Berlin/ New York: Mouton de Gruyter.

- Kövecses, Z. (2009) *Universals humans. Necessitat de la metàfora.*, Centre de Cultura Contemporània de Barcelona. Barcelona. Disponible a:
<http://www.cccb.org/ca/multimedia/videos/universals-humans-necessitat-de-la-metafora/212398> (Accedit: 20 de setembre 2019)
- Lakoff, G (1987) *Women, fire and dangerous things*. Chicago: Chicago University Press.
- Lakoff, G. i Johnson, M. (1980) *Metáforas de la vida cotidiana*. Madrid: Cátedra, 2008.
- Lakoff, G. i Johnson, M. (1999) *Philosophy in the flesh*. New York: The Perseus Books Group.
- Lakoff, G., Kövecses, Z. (1987) « The cognitive model of Anger Inherent in American English», dins D.Holland i N.Quinn (eds.), *Cultural models in language and thought*, pàgs. 195-221. Cambridge: Cambridge University Press. [Reeditat a Lakoff, 1987a.]
- Langacker, R.W. (1987). *Foundations of Cognitive Grammar, I, Theoretical Prerequisites*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Moreno Lara, Mª Ángeles (2004) «La metàfora conceptual y el lenguaje político periodístico: configuración, interacciones y niveles de descripción»
<http://hdl.handle.net/11162/48256>
- Moreno Lara, Mª Ángeles. «Metáfora primaria y lenguaje político periodístico: el caso de Clichy-Sous-Bois». Murcia: Universidad de Murcia.
- Moragas Fernández C.M. (2016) *Claiming independence in 140 characters. Uses of Metaphor in the construction of Scottish and Catalan political discourses on Twitter*. Universitat Rovira i Virgili.
- Musolff, A.(2004). *Metaphor and Political Discourse. Analogical Reasoning in Debates about Europe*. New York: PALGRAVE MACMILLAN.

- Peña Cerval, S. (2012) «Los esquemas de imagen», dins Ibarretxe-Antuñano, Iraide, Valenzuela Manzanares. *Lingüística Cognitiva*. Anthropos.
- Pérez i Brufau, R (2007) « Internet: una xarxa de metàfores». Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya. Disponible a:
<https://digiHum.uoc.edu/articles/abstract/10.7238/d.v0i9.517/>
(Accedit:28 d'abril 2019)
- Pérez i Brufau, R (2009) «Els principis fonamentals de la lingüística cognitiva». Transcripció conferència. Barcelona: Seu central UOC.
- Soriano, C. (2012) «La metàfora conceptual», dins Ibarretxe-Antuñano, I. Valenzuela Manzanares, J. *Lingüística cognitiva*. Barcelona: Anthropos.
- Van Dijk, T.A. (1996) «Análisis del discurso ideológico», Versión – UAM, (6), p.15-43.